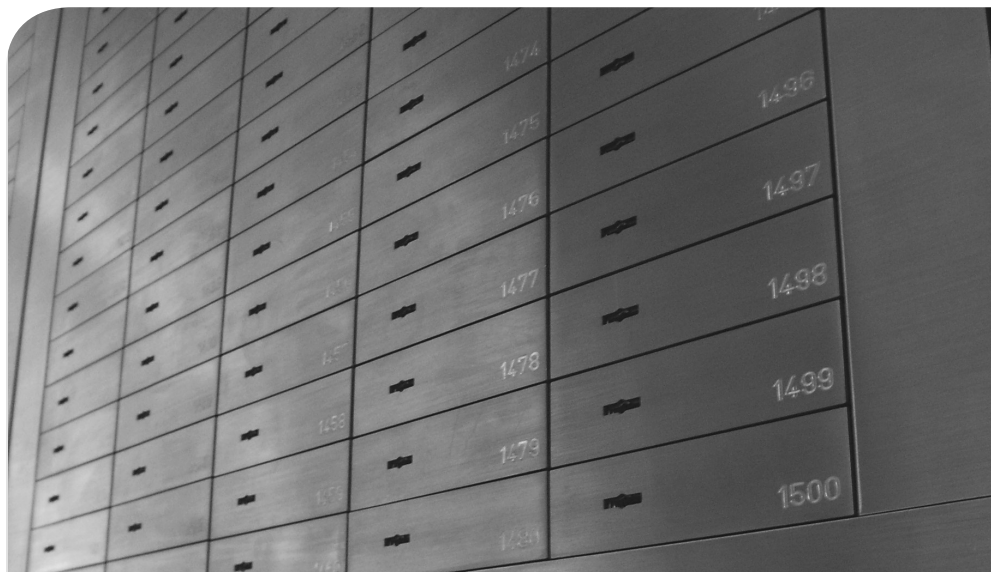

שווייץ של המזרח התיכון, סוף-סוף

:: גיל מיכאלי

הלכנו רחוק מדי בחירויות אישיות, בליברליות, והזנחנו את הערכים המסורתיים. היום יש דת סמי-פוליטית חדשה, האיסלאם. אני לא מדבר על טרור ופונדמנטליזם, אלא על איסלאם רגיל, שהוא הדת של למעלה ממיליארד אנשים בעולם. השאלה הראשונה שהם ישאלו היא, 'למה המערב צריך לכפות את הציביליזציה שלו על האיסלאם?'

ומהי הדרך להתמודד עם התופעה? דה-פיצ'וטו, איש ג'נבה, עירו של ז'אן קלווין, מוצא את התשובה בדת ובמסורת הנוצרית: "התשובה הטובה ביותר שיכולה להיות היום לתחרות של האיסלאם היא שהדת - ואני מדבר על הנצרות - תיעשה תחרותית במובן של הערכים הפרוטסטנטיים הישנים, כולל כבוד המשפחה. איבדנו את הערכים שאפיינו את המערב. הניצחון של בוש אומר שלאנשים נמאס מיותר מדי ליברליות. הדת היא שמכתיבה יותר". האם פנינו לעולם שמרני יותר? שואלת המראיינת, וננפת מייד: "השימוש במילה הזאת מראה את המסגרות של המחשבה שלך. ללכת חזרה לאלוהים זה שמרני? ללכת חזרה לערכים שיצרו אלפי שנות ציביליזציה זה ריאקציונרי? יש היום תחרות בדמות האיסלאם שמסתכל כלפי מטה על המערב, כי הם חושבים שהוא איבד את ערכיו. אין להם כבוד למערב".

במה באמת עוסקים הבנקים בשווייץ?

מבלי לפקפק בכישוריו כבנקאי, מן הראוי להבהיר את סוג העסקים שבהם עוסק הבנק של דה-פיצ'וטו. במשך שנים ארוכות התקיימה באירופה בפרט ובמערב בכלל הסכמה שבשתיקה שאפשרה את קיומם של "מקלטי

גיליון סוף השבוע של גלובס מתאריך 24 בדצמבר 2004 פירסם ראיון מרתק עם אחד השחקנים החשובים בכלכלה העולמית. האיש הוא אדגר דה-פיצ'וטו המוגדר על ידי המראיינת, שלומית לן, כאחד הבנקאים הפרטיים הגדולים בעולם וכמי שתורם "סכומים בני שמונה ספרות" לאוניברסיטת בן-גוריון. רק לעתים נדירות ניתן לקרוא מה חושבים הבנקאים ואנשי הכספים הגדולים השולטים באופן ישיר ועקיף בשערי מטבעות וסחורות ובכך משפיעים על חייהם של מיליארדי בני אדם. שלומית לן כותבת כי דה-פיצ'וטו התעשר בשל יכולתו לזהות מבעוד מועד תנודות של שערי חליפין, ולכן היא ממליצה להקשיב לו כאשר הוא חוזה ששער הדולר ימשיך לרדת. אולם, דה-פיצ'וטו אינו מסתפק בחיזוי שער הדולר לדעתו אנו עומדים בפני "מהפיכה אמריקנית". התחרות הקשה שמציגה העבודה הזולה בסין ובהודו תפשוט מעל הקפיטליזם האירופי את מעטה מדיניות הרווחה: "ההצלחה של הפילוסופיה האמריקנית החדשה תגרום לירידה בתקציבי הרווחה ובעצם לצמצום הפילוסופיה הסוציאל-דמוקרטית. כל מה שגדלנו עליו, הקפיטליזם הנאור, בדרכו לגווע. זה ישפיע כמובן גם על ישראל, ויאלץ אותה לצמצם תקציבי רווחה".

המהפכה הערכית נוסח גינבה

לצד המהפכה הכלכלית חברתית צופה דה-פיצ'וטו גם מהפכה אותה הוא מכנה "ערכית": "בשנים הקרובות נראה במערב שינוי ערכי

האם פנינו לעולם שמרני יותר? שואלת המראיינת, וננפת מייד: "השימוש במילה הזאת מראה את המסגרות של המחשבה שלך. ללכת חזרה לאלוהים זה שמרני? ללכת חזרה לערכים שיצרו אלפי שנות ציביליזציה זה ריאקציונרי?"

החל מן הראשון בנובמבר 2001 התאפשר לאזרחי איטליה להחזיר כספים שהוציאו לחו"ל מבלי שהיא לצו לחוח על מקורם או לשלם עבורם מס כלשהו. בשלוש השנים שחלפו חזרו לאיטליה 59 מיליארד יורו לערך, סכום השווה לכ-4% מן התוצר הלאומי הגלמי האיטלקי.

דה-פיצ'וטו, הם דוגמא חיה לפתגם העתיק: "לכסף אין ריח". מוסדות פיננסיים אלה בנו את עושרם בעיקר מכספים בלתי חוקיים ומהון שהוצא מן הכלכלות שבהן נוצר. בדרך כלל מדובר בכספים שנצברו כתוצאה מהעלמת מס אך ישנם גם מקרים רבים של כספים שמקורם שוחד ושחיתות (וזאת מבלי להזכיר את כספי הסמים והפשע מאורגן והכספים שנחו בחשבונות בהם לא בוצעו תנועות מאז שנות הארבעים). אלה הם המים העכורים שבהם דגים הבנקאים השוויצריים הקטנים והבינוניים מאז תום מלחמת העולם השנייה ובעיקר מאז שנות הששים.

וכמו הדייגים הגליליים לפני אלפיים שנה, גם לדה-פיצ'וטו יש בשורה: תערוכת אידיאולוגית אותה הוא מכנה משום מה "מהפיכה אמריקנית", ואשר אולי כדאי לכנותה בשם "המורל השוויצרי". אלה הם בלשונו של דה-פיצ'וטו, "הערכים הפרוטסטנטיים הישנים". תחרותיות חסרת מעצורים, חיסול מדיניות הרווחה וערעור על הפשרה הסוציאל-דמוקרטית שאיפשרה אותה. האלטרנטיבה היא חזרה ל"ערכי המשפחה", או במילים אחרות: ביטולה של הסולידריות האזרחית המבוססת על זכויות

מס" להון שחמק מן המיסוי ההולך וגדל אשר מימן את מערכות הרווחה המתקדמות. אחד מן המקלטים הגדולים ביותר באירופה הייתה שווייץ, אשר הפכה ל"אוף-שור" (offshore) עולמי. זוהי הסביבה שבה דה-פיצ'וטו התפתח. במסגרתה צמחו עסקי הבנקאות שלו. יתכן מאוד שהוא בנקאי מוכשר, אך במשך עשרות השנים האחרונות הייתה דווקא הדיסקרטיות התכונה המבוקשת בקרב אלה שביקשו להפקיד את כספם בבנקים שוויצריים.

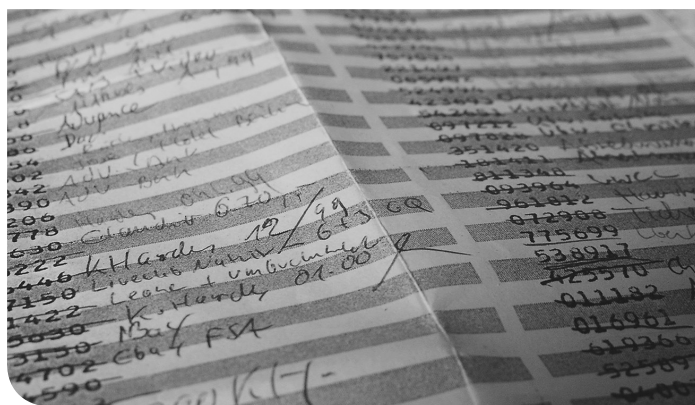
בשנים האחרונות מתחוללת מהפכה שקטה בתחום, המשנה את פני הבנקאות העולמית. המלחמה בכספי הסמים ולאחרונה המאבק נגד מימון הטרור הולכים ומצמצמים את האפשרות להלבין כספים. שימוש בכסף מזומן הופך באירופה להיות מסוכך יותר מיום ליום והסודיות הבנקאית מותקפת באופן שיטתי על ידי ממשלות מערביות רבות ובראשן ממשלת ארה"ב. יתכן שלכך התכוון דה-פיצ'וטו במונח "המהפיכה האמריקנית".

לאחרונה נוסף איום חדש על הסכנות הנשקפות לבנקאות השוויצרית מן המאבק בהלבנת הכספים. מדינות אירופה השונות שוקלות ברצינות צעדי "חנינה פיסקלית" אשר יאפשרו למעלימי מס למיניהם להחזיר את השקעותיהם לארצות מוצאן. איטליה הייתה חלוצה. החל מן הראשון בנובמבר 2001 התאפשר לאזרחי איטליה להחזיר כספים שהוציאו לחו"ל מבלי שייאלצו לדווח על מקורם או לשלם עבורם מס כלשהו. בשלוש השנים שחלפו חזרו לאיטליה 59 מיליארד יורו לערך, סכום השווה לכ-4% מן התוצר הלאומי הגולמי האיטלקי. מתברר כי למעלה מ-70% מן הכסף נמשך מחשבונות בנק שוויצריים. מדינות אירופיות נוספות עוקבות בדריכות אחרי הנסיון האיטלקי. עבור שמרנים רבים באירופה, איטליה של ברלוסקוני היא "שדה ניסויים" לרפורמות ליברליות.

גרמניה, הכלכלה האירופית הגדולה ביותר, בוחנת חקיקה דומה אשר תאפשר, כך מקווים בברלין, את שובם הביתה של למעלה מ-100 מיליארד יורו. כמו במקרה האיטלקי, ההערכה היא שמרבית הכספים נמצאים כעת בחשבונות שוויצריים. בספרד ובצרפת ממתינים בסבלנות (הולכת ופוחתת) להתפתחויות בגרמניה. גם שם מפנטזים על המיליארדים השוככים בכספות של דה-פיצ'וטו וחבריו שיוכלו לשמש דלק למנוע הצמיחה האירופי האחרון שעדיין מתפקד: הצריכה הפרטית.

מבלי להסתכן בהוצאת דיבה, אפשר לומר שהבנקים השוויצרים, כמו זה של משפחת

בספרד ובצרפת ממתינים
בסבלנות (הולכת ופוחתת)
להתפתחויות בגרמניה. גם
שם מפנטזים על המיליארדים
השוככים בכספות של דה-
פיצ'וטו וחבריו שיוכלו לשמש
דלק למנוע הצמיחה האירופי
האחרון שעדיין מתפקד:
הצריכה הפרטית.

האדם והחלפתה בזיקה שבטית המבוססת על פטרונות וקשרים אישיים, "המשפחה" בסגנון "הסנדק". האיש, שהונו מבוסס על פקדונות של אלה שחמקו מתשלום מיסים, כלומר אלה שלא קיבלו על עצמם את עקרון הסולידריות כחובה חוקית וכאבן יסוד של מדינת הרווחה, מטיף לחזרה לשיטת הצדקה.

וכאן אצלנו? נראה שממשלת ישראל נחושה לממש, במדיניות הכלכלית שלה, את חזונו של דה-פיצ'וטו. נראה כי ישראל קרובה מתמיד להגשמת החלום: להפוך לשווייץ של המזרח התיכון.

גיל מיכאלי הוא
דוקטור להיסטוריה
של צרפת במאה
התשע עשרה.

✉ gilmihaely@free.fr